

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 449/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť I. K. a E. K., obaja bytom V., zastúpených advokátom Mgr. M. A., Advokátska kancelária, R., vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a namietaného porušenia čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 10 Co 62/2012-467 zo 4. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. K. a E. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júna 2013 doručená sťažnosť I. K. a E. K., obaja bytom V. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu

zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a namietaného porušenia čl. 144 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Co 62/2012-467 zo 4. apríla 2013.

Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že sťažovatelia vystupovali od 28. decembra 2007 ako žalovaní v konaní vedenom Okresným súdom Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 C 48/2011, ktorého predmetom bolo určenie vlastníckeho práva k pozemku. V procesnej pozícii žalobcov vystupovali traja účastníci (ďalej aj „žalobca v 1., 2. a 3. rade“).

Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 60/2007-201 z 2. marca 2010 žalobe v celom rozsahu vyhovel. Krajský súd rozsudkom č. k. 10 Co 120/2010-249 z 23. septembra 2010 o odvolaní sťažovateľov rozhodol tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Následne Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky uznesením č. k. 7 M Cdo 10/2011-305 zo 14. septembra 2011 oba rozsudky nižších súdov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolací súd bol toho názoru, že určovacie konanie bolo zaťažené vadou odňatia možnosti konať pred súdom, lebo „*nebolo rešpektované právo žalovaných byť prítomní pri vykonávaní dôkazu výsluchom žalobcov 1/ a 3/ pred dožiadaným súdom 13.01.2009 s následnou možnosťou konfrontovať protistranu...*“.

Po doplnení dokazovania okresný súd rozsudkom č. k. 4 C 48/2011-424 z 11. januára 2012 určil, že žalobca v 1. rade je vlastníkom spornej nehnuteľnosti v podiele $\frac{1}{2}$ a zvyšný podiel patrí do dedičstva po jeho nebohej manželke, ktorá zomrela 18. októbra 2006.

Okresný súd vychádzal zo skutkových poznatkov, podľa ktorých žalobcovi v 1. rade a jeho manželke, ako aj sťažovateľom boli v roku 1976 pridelené do osobného užívania susediace pozemky v katastrálnom území V. Krátko na to žalobca v 1. rade spolu s manželkou postavili na svojom pozemku rodinný dom, ktorý bol aj skolaudovaný. Kolaudačné rozhodnutie zo septembra 1979 konštatovalo, že stavba vyhovuje podmienkam uvedeným v stavebnom povolení. Okresný súd pritom zdôraznil, že „*v čase vydania užívacieho povolenia... sa nevyžadoval geometrický plán na zameranie stavby*“. Začiatkom osemdesiatych rokov žalobca v 1. rade vybudoval „*betónový okapový chodník... v šírke cca 0,5 m (aj) pozdĺž steny rodinného domu... smerom k parcele žalovaných... V prírode sporná*

nehnutelnosť (s rozlohou 8 m², pozn.)... predstavuje plochu zastavanú okapovým chodníkom... Spor medzi účastníkmi ohľadne oprávnenia žalobcu 1/ a jeho manželky užívať spornú nehnuteľnosť... až do času uvádzanom žalobcami v podanej žalobe, vykonané dokazovanie nepreukázalo...“.

Z rekapitulovaného skutkového stavu okresný súd vyvodil, že „žalobcovia osvedčili naliehavý právny záujem na požadovanom určení... tým, že... sú zákonnými dedičmi po neb. V. F., ktorá podľa žaloby nadobudla spolu s manželom, žalobcom 1/, spornú nehnuteľnosť do bezpodielového spoluvlastníctva titulom vydržania. Vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti... v súčasnosti svedčí v prospech žalobcov (správne malo byť žalovaných, pozn.)... Bez toho, aby súd rozsudkom deklaroval vydržanie predmetnej nehnuteľnosti, je právne postavenie žalobcu 1/,... a tiež žalobcov 2/, 3/, ako právnych nástupcov po neb. V. F..., ktorá bola tiež priamym subjektom vydržania, neisté.“.

Okresný súd ďalej zhodnotil, že „žalobca 1/ so svojou manželkou užíval nehnuteľnosť, ktorá je predmetom vydržania najneskôr od roku 1984, kedy už bola nehnuteľnosť zastavaná betónovým okapovým chodníkom postaveným žalobcom 1/ popri stene ich rodinného domu v rovnakej šírke, a to 0,5 m od steny domu“. K ďalšej zákonnej podmienke vydržania okresný súd na podklade skutkových zistení uviedol, že žalobca v 1. rade a jeho manželka sa „mohli (objektívne posudzované) oprávnene domnievať, že sporná nehnuteľnosť je súčasťou ich pozemku, ku ktorému vzniklo právo osobného užívania..., keď nebola preukázaná žiadna taká okolnosť, že by títo v období r. 1980-1999 mohli nadobudnúť vedomosť alebo oprávnenú pochybnosť, že im sporná nehnuteľnosť... nepatrí...“. Okresný súd tiež zdôraznil, že „žalovaný voči výstavbe okapového chodníka žalobcom 1/ dlhodobo nijako nenamietali a takýto ich postup – nečinnosť ak malo byť už vtedy žalovanému 1/ zrejmé, že okapový chodník je (prevažne) stavany na jeho pozemku (pri existencii vážne narušených susedských vzťahoch, v rámci čoho si vytykali množstvo rôznych vecí) nemá žiadne rozumné vysvetlenie“.

Okresný súd tak uzavrel, že podmienky vydržania v posudzovanom prípade boli splnené a žalobe žalobcov vyhovel.

Rozsudok okresného súdu napadli sťažovatelia odvolaním. Namietali, že „okresný súd 21.11.2011 pojednával v neprítomnosti odporcu 1/, jeho žiadosti o odročenie pojednávania nevyhovel. Stalo sa tak napriek tomu, že odporca 1/ v zmysle vtedy platnej a účinnej právnej úpravy zaslal súdu potvrdenie o svojej práceneschopnosti, teda o tom, že sa nemôže zúčastniť pojednávania, čo súdu potvrdil aj ošetrojúci lekár. Odporcovia v tom čase neboli zastúpení advokátom, sú bez právneho vzdelania, preto odporkyňa 2/ bez poučenia súdu nebol schopná priamo na pojednávaní doplniť svoju námietku zaujatosti o náležitosti požadované § 15 ods. 3 O. s. p. Odporca tak nemohol (nezúčastnil sa na pojednávaní) vzniesť opakovanú námietku zaujatosti, prípadne ju doplniť. Nemohol sa vyjadrovať k vykonávaným dôkazom, v zmysle § 14 a nasl. O. s. p. Vzhľadom na okolnosti, ktoré uviedli odporcovia vo svojej námietke zaujatosti, konajúci sudca mal sám konať, pretože so zreteľom na jeho pomer k účastníkom konania možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Nezaprotokolovaná komunikácia s odporcami počas neprítomnosti advokáta ich len utvrdila v tom, že sudca zaujatý je.“.

K meritu veci sťažovatelia v odvolaní namietali vyhodnotenie výpovede jedného zo svedkov.

Napokon sťažovatelia v odvolaní vyslovili presvedčenie, že žalobcovia „nepreukázali žiadny relevantný dôvod prečo by mali užívať predmetný pozemok v dobrej viere, súd nemohol aplikovať ust. § 130 ods. 1; 2. veta pretože žiadna pochybnosť o oprávnenosti držby nevznikla. Neuplynula preto zákonná doba 10 rokov potrebná pre priznanie vlastníckeho práva z dôvodu vydržania, pretože nikdy nezačala plynúť vzhľadom na list a konania navrhovateľov, resp. ich právnych predchodcov a neexistoval ani predmet vydržania až do vypracovania citovaného geometrického plánu.“.

Krajský súd po nariadenom pojednávaní rozsudkom č. k. 10 Co 62/2012-467 zo 4. apríla 2013 odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Zhodne s okresným súdom „nezistil dôležitý dôvod pre odročenie pojednávania“, ktoré sa uskutočnilo 21. novembra 2011. Dôvodom bolo zistenie, že „doklad o práceneschopnosti odporcu v 1/ rade bol do podateľne súdu doručený 18.11.2011, vzhľadom však na charakter práceneschopnosti nevyhovieť jeho žiadosti o odročenie pojednávania bolo dôvodné.

Pojednávania sa v uvedený deň zúčastnila odporkyňa v 2/ rade..., na pojednávaní aktívne využívala svoje procesné práva, vyjadrovala sa k prejednávanej veci, k predmetu sporu, k výsluchu navrhovateľa v 1/ rade.“.

K jadrú sporu krajský súd konštatoval, že „všetky námietky odvolateľov hmotnoprávneho charakteru, či v odvolaní a následne aj na odvolacom pojednávaní boli súdom prvého stupňa podrobne zodpovedané“. Zdôraznil, že „účastníkov sporového konania zaťažuje nielen povinnosť tvrdenia ale aj povinnosť dôkazná. Odporcov zaťažovalo dôkazné bremeno, aby preukázali, že držba pozemku... navrhovateľom 1/ a jeho manželkou nebola oprávnená, resp. bola neoprávnená. Dôkazné bremeno na toto svoje tvrdenie neunesli. Odvolateľmi uvádzaný obsah listu odporcu v 1/ rade z 23.10.1980 opätovne potvrdzuje správne skutkové i právne závery súdu prvého stupňa. Vyhodnotenie obsahu tohto listinného dôkazu, jeho dôkaznej sily okresný súd v dôvodoch rozhodnutia opätovne podrobne uvádza. Výsledkom vykonaného dokazovania aj podľa názoru krajského súdu navrhovateľa preukázali, že navrhovateľ v 1/ rade so svojou manželkou vydržali spornú nehnuteľnosť najneskôr k 01.01.1994. Ich návrh je preto opodstatnený.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovatelia namietajú, že krajský súd „vychádza z úplne opačných princípov, na ktorých právna úprava vydržania stojí. Žalobcovia nesú dôkazné bremeno, žalobcovia sú povinní dokázať, že ich držba bola dobromyseľná.“. Kritizujú záver oboch v ich veci konajúcich súdov, podľa ktorého „dokazovaním súd nemal preukázané, že by držba spornej nehnuteľnosti... bola neoprávnená, t. j. že si boli vedomí toho, že im sporná nehnuteľnosť nepatrí“. Podľa názoru sťažovateľov «naopak, súd musí mať preukázané, a dôkazné bremeno nesie žalobca, že žalobcovia boli oprávnené presvedčení (so zreteľom ku všetkým okolnostiam), že ich držba je oprávnená. Súd tak týmto výkladom presunul dôkazné bremeno zo žalobcov na žalovaných... Aplikácia § 130 ods. 1, veta druhá Občianskeho zákonníka je možná až pri „pochybnostiach“. Logický výklad týchto slov znamená, že sa žalobcom aspoň do určitej miery podarilo dokázať oprávnenosť svojho presvedčenia. Dovtedy pochybnosti neexistujú a aplikácia tejto právnej normy možná nie je. Ad absurdum: ak by bol takýto výklad súdu správny, každá držba by bola oprávnená, pokiaľ by žalovaní jednoznačne nepreukázali opak. Inými slovami by sa oprávnenosť držby prezumovala. Oprávnenosť

držby je ale nutné posudzovať nielen v priebehu lehoty potrebnej na vydržanie (na čo sa súd prvého aj druhého stupňa sústredil), ale aj momentom uchopenia držby... Dobrá viera v momente uchopenia držby si vyžaduje presvedčenie založené na bežnej opatrnosti. Logicky preto z daného vyplýva, že dobromyseľnosť musí vychádzať zo skutočnosti, ktoré je možné dokázať, pričom je možné dokázať iba niečo, čo sa stalo, nie je možné dokazovať neexistenciu určitej skutočnosti. Žalobcovia preto nemôžu svoju dobromyseľnosť zakladať na neexistencii zamerania stavby pri konaní o povolení stavbu užívať, pričom existenciu zamerania pozemku a budúcej stavby pred začiatkom výstavby iba tvrdili, ale žiadnym spôsobom nedokázali. Takýto postup (bez ohľadu na to, či bol alebo nebol v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi) nie je možné považovať za bežnú opatrnosť (v tejto súvislosti nie je bez významu skutočnosť, že takmer všetky stavby postavené žalobcom I/ a jeho manželkou boli postavené v rozpore s právom, niektoré na cudzom pozemku). Súd by v takom prípade chránil svojvoľný postup kohokoľvek, kto postavil stavbu v rozpore so stavebným povolením v čase, keď nebolo potrebné zamerať skutočné umiestnenie stavby pri konaní o povolení stavbu užívať...».

Pokiaľ ide o list z 23. októbra 1980, podľa sťažovateľov ním «odporca I/ dal nespochybniteľne najavo, že pozemok mu patrí. Súd vykonal obhliadku miesta a boli mu predložené fotografie vrátane náčrtov, kde sú zakreslené budovy a hranice pozemkov. Z druhého odseku tohto listu je zrejmé, že „okap“... by zasahoval do pozemku žalovaných. Vzhľadom na šírku „okapu“, ktorá je minimálna je zrejmé, že už takéto drobné zariadenie by zasahovalo do pozemku žalovaných. Z predložených fotografií v spise je zrejmé, že dodnes tam okap nie je... Súd nevysvetlil, prečo tento záver možný nie je. Súd tiež ignoroval aj skutočnosť, že garáž patriaca žalovaným je postavená v súlade so stavebným povolením v roku 1983, a to 0,5 m od pozemku žalobcov, teda od stavby skladu paliva žalobcov. Táto skutočnosť potvrdzuje vedomosť žalovaných aj žalobcov o skutočnej hranici pozemkov na zemskom povrchu. Bez vlastníctva pozemku, ktorý je predmetom vydržania, by žalovaní nemohli vykonávať údržbu stavby garáže ani v zimnom období zhadzovať sneh z jej strechy... Navyše 0,5 metra je taká dĺžka, ktorú je schopný ktokoľvek približne odhadnúť, takže žalobcom muselo byť zrejmé (vediac, že sporný pozemok má šírku 0,5

metra), že sporný pozemok užívajú bez právneho dôvodu. Tomuto konštatovaniu nasvedčuje aj skutočnosť, že žalobcovia nenamietali postavenie garáže.».

Sťažovatelia poukazujú aj na nesprávne vyhodnotenie časti dôkazov a na časť odôvodnenia rozsudku okresného súdu, v ktorej tento „konštatáciu rozhodnutia o povolení stavbu užívať, že stavba je povolená v súlade so stavebným povolením, používa na zdôvodnenie výroku svojho rozsudku, ale na strane druhej poukazuje na absenciu zamerania reálneho umiestnenia stavby, čo tiež používa na zdôvodnenie svojho rozhodnutia. Tieto dve skutočnosti sa ale vylučujú! Oba argumenty nemôžu platiť naraz... Preto tvrdenie žalobcov..., že rozhodnutím o povolení užívať stavbu nadobudli presvedčenie o oprávnenosti užívania sporného pozemku je účelové a nepravdivé.“.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Porušiteľ, Krajský súd v Žiline rozsudkom v konaní sp. zn. 10 Co 62/2012 z 04.04.2013 porušil právo sťažovateľov vlastniť majetok zaručené v Článku 20, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Porušiteľ, Krajský súd v Žiline rozsudkom v konaní sp. zn. 10 Co 62/2012 z 04.04.2013 porušil právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zakotvené v Článku 46, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Porušiteľ, Krajský súd v Žiline rozsudkom v konaní sp. zn. 10 Co 62/2012 z 04.04.2013 porušil povinnosť výlučnej viazanosti zákonom zakotvenú v Článku 144, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozsudok porušiteľa rozsudok sp. zn. 10 Co 62/2012 z 04. 04. 2013 sa týmto ruší a vec sa vracia porušiteľovi na ďalšie konanie.

Porušiteľ je povinný zaplatiť sťažovateľovi náklady právneho zastúpenia sťažovateľa v sume 275,94 EUR jeho právnomu zástupcovi Mgr. M. A., advokát so sídlom R.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok...

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto

preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Predtým, ako ústavný súd pristúpi k samotnému odôvodneniu výroku svojho uznesenia, považuje za potrebné poukázať na charakter odôvodnenia predloženej sťažnosti. V ňom použitá terminológia (označenie subjektov, o ktorých právach sa v napadnutom rozsudku krajského súdu rozhodovalo, ale aj charakter právnej argumentácie) zreteľne naznačuje, že sťažovatelia svoju sťažnosť ponímajú skôr ako ďalší opravný prostriedok v inštančne založenej sústave všeobecného súdnictva, než ako podanie adresované orgánu ochrany ústavnosti smerujúce k ochrane ich základných práv a slobôd. Pritom ústavný súd vo svojej judikatúre pravidelne opakuje, že nie je alternatívou a ani ďalšou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, II. ÚS 389/2013). V dôsledku toho v konaniach o ústavných sťažnostiach nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu vrátane posúdenia skutkových otázok, pretože jeho úlohou nie je zastupovanie, resp. nahradzovanie všeobecných súdov ako ich ďalšia opravná inštancia. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (IV. ÚS 158/09).

1. V záujme zrozumiteľnosti odôvodnenia svojho uznesenia považoval ústavný súd zo systematického hľadiska za vhodné venovať sa najprv namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu. Pritom vzhľadom na to, že ide o potvrdzujúci rozsudok, musel ústavný súd brať do úvahy aj právne závery obsiahnuté v rozsudku okresného súdu, keďže sa s nimi krajský súd stotožnil.

1.1 Napriek už konštatovanej chýbajúcej ústavno-právnej argumentácii ústavný súd nemohol pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ignorovať sťažnostnú námietku založenú na tvrdenom nesprávnom rozdelení dôkazného bremena v konaní okresného súdu i krajského súdu. Nezákonné rozdelenie dôkazného bremena v sporovom súdnom konaní

totiž nepochybne môže viesť k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu, lebo sa bytostne dotýka ústavnej požiadavky rovnosti účastníkov súdneho konania.

Sťažovatelia sú toho názoru, že v ich veci konajúce všeobecné sudy na nich nezákonne preniesli dôkazné bremeno týkajúce sa tvrdenia o nedobromyseľnosti držby sporného pozemku žalobcom v 1. rade a jeho zomrelou manželkou, hoci ich povinnosťou bolo vyžadovať dôsledné preukázanie dobromyseľnosti žalobcami.

Ústavný súd akceptuje, že aj podľa § 79 ods. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) je povinnosťou navrhovateľa (žalobcu) označiť vo svojom návrhu dôkazy, ktorých sa dovoľáva, ako aj pripojiť k návrhu listinné dôkazy, ktorých sa dovoľáva. Pre konanie o žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na podklade tvrdeného vydržania to pre žalobcu znamená povinnosť uniesť dôkazné bremeno týkajúce sa splnenia zákonných podmienok vydržania, teda aj splnenia podmienky dobromyseľnosti držby nehnuteľnej veci.

Podstata sporového súdneho konania ovládaného kontradiktórnosťou spojenou so zásadou formálnej pravdy však okrem iného znamená, že ak konajúci súd vyhodnotí v žalobe predložené, resp. navrhnuté dôkazy ako spôsobilé preukázať podstatné tvrdenia, o ktoré navrhovateľ (žalobca) opiera svoj pre súdom uplatňovaný nárok, potom jedinou možnosťou odporcu (žalovaného) na odvrátenie úspechu navrhovateľa (žalobcu) je účinné, teda preukázané spochybnenie dôkazne podloženej žalobnej argumentácie.

V posudzovanom konaní okresný súd vykonal množstvo dôkazov (výsluchy svedkov, listinné dôkazy), ktoré vyhodnotil tak, že medzi žalobcom v 1. rade a jeho manželkou na jednej strane a sťažovateľmi na strane druhej v rozhodnom období neexistovali spory o vlastníctve k spornej časti pozemku. Ďalej okresný súd vychádzal zo stavebného povolenia vydaného žalujúcej strane v roku 1976 ukladajúceho umiestniť rodinný dom vo vzdialenosti 0,5 m od pozemku sťažovateľov a z kolaudačného rozhodnutia, ktoré potvrdilo, že zhotovená stavba vyhovuje podmienkam stavebného povolenia, a ktoré nebolo spojené so zameraním zhotoveného rodinného domu. Napokon okresný zdôraznil preukázaný fakt množstva nezhôd žalujúcej a žalovanej strany (tie sú

v odôvodnení rozsudku okresného súdu vypočítané na strane 9) ako nepriamy dôkaz toho, že postoj sťažovateľov počas plynutia vydržacej doby nijako nemohol narušiť dobromyseľnosť žalujúcej strany v otázke vlastníctva spornej časti nehnuteľnosti, keďže v ňom nebolo náznaku výhrad voči vlastníckemu právu žalobcu v 1. rade a jeho manželky.

Popísanú dôkaznú situáciu okresný súd i krajský súd vyhodnotili ako preukazujúcu splnenie zákonných podmienok vydržania. Na to, aby následne sťažovatelia účinne spochybnili uvedený dôkazný koncept žalobcov, museli predniesť relevantné protiargumenty (tvrdenia) a tie aj preukázať, teda uniesť zodpovedajúce dôkazné bremeno. Sťažovatelia dôkazy produkovali, avšak oba konajúce všeobecné súdy ich vyhodnotili ako nespôsobilé spochybniť podstatné prednesy a tvrdenia žalujúcej strany. Iba v tejto súvislosti potom okresný súd i krajský súd konštatovali, že sťažovateľom sa nepodarilo preukázať nedobromyseľnosť držby žalobcu v 1. rade a jeho manželky.

Sťažovateľmi kritizovaný postoj okresného súdu ani krajského súdu teda v žiadnom prípade nemožno vyhodnotiť ako apriórnu požiadavku, aby v konaní o určovacej žalobe založenej na tvrdenom vydržaní preukazovala žalovaná strana nesplnenie zákonných podmienok vydržania, a tým by sa oslabilá dôkazná povinnosť strany žalujúcej. Navyše, ak okresný súd i krajský súd vyhovie určovacej žalobe žalobcov založili na aplikácii § 130 ods. 1 druhej vety zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená), potom ústavný súd bez snahy zasahovať do skutkových zistení a právnych hodnotení okresného súdu i krajského súdu konštatuje, že je na prvý pohľad zreteľné, že žalobcovia uniesli dôkazné bremeno týkajúce sa svojich tvrdení v miere požadovanej dokonca i samotnými sťažovateľmi v odôvodnení ich sťažnosti (*«Aplikácia § 130 ods. 1, veta druhá Občianskeho zákonníka je možná až pri „pochybnostiach“. Logický výklad týchto slov znamená, že sa žalobcom aspoň do určitej miery podarilo dokázať oprávnenosť svojho presvedčenia»*).

Z uvedených dôvodov ústavný súd hodnotí ťažiskovú námietku sťažovateľov ako nedôvodnú, a teda nespôsobilú signalizovať porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu, ktorým tento ako odvolací súd potvrdil prvostupňový meritórny rozsudok okresného súdu založený na uvádzaných tvrdeniach a dôkazoch žalujúcej strany.

1.2 Pokiaľ ide o hodnotenie listinného dôkazu – listu sťažovateľa I. K. adresovaného žalobcovi v 1. rade 23. októbra 1980, podľa okresného súdu ním dal sťažovateľ I. K. „ako sused súhlas so stavbou drevárne, potrebný k žiadosti o stavebné povolenie na stavbu... V liste sa spomína jeho požiadavka na upustenie od vyčlenenia priestoru pre okap zasahujúci do pozemku žalovaných. Pojem okap, ako to nakoniec potvrdil aj sám žalovaný 1/ vo výpovedi zo dňa 14.08.2008, i svedok K., je zariadenie na streche a nejde o okapový chodník.“. Krajský súd potom v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku iba konštatoval správne vyhodnotenie uvedeného listinného dôkazu.

Akékoľvek skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a teda z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 262/04).

Súčasne podľa rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Helle v. Fínsko (sťažnosť č. 20772/92) z 19. decembra 1998 sa odvolací súd pri potvrdení prvostupňového rozhodnutia (zamietnutí odvolania) v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia súdu nižšieho stupňa. V slovenskom právnom poriadku sa uvedený koncept premieta v § 219 ods. 2 OSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Z rekapitulovaného odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu teda vyplýva, že akceptoval skutkové hodnotenie listu z 23. októbra 1980 okresným súdom a v plnej miere sa k nemu prihlásil. Takýto postoj nesignalizuje arbitrárnosť alebo inú ústavnú neudržateľnosť, pretože citované skutkové hodnotenie okresného súdu na prvý pohľad rešpektuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov v jej normatívnom zakotvení (§ 132 OSP – povinnosť hodnotenia dôkazov nielen jednotlivo, ale aj vo vzájomných súvislostiach), ako aj pravidlá formálnej logiky. Okresný súd obsah predmetného listu

vyhodnocoval v súvislosti so svedeckými výpoveďami, ktorými sa objasňovala podstata používaného pojmu „okap“ použitého aj v spornom liste.

Aj druhá sťažnostná námietka je tak podľa názoru ústavného súdu nedôvodná.

1.3 Treťou námietkou sťažovateľov je tvrdený rozpor hodnotenia obsahu kolaudačného rozhodnutia okresným súdom (podľa tohto rozhodnutia bola stavba rodinného domu realizovaná v súlade so stavebným povolením) so skutkovým zistením o absencii reálneho zamerania stavby.

Ústavný súd dospel k názoru, že tento rozpor je len zdanlivý. Obe skutkové zistenia totiž okresný súd vyhodnotil v ich vzájomnej súvislosti ako podporujúce tvrdenie žalobcov o dobrej viere pri držbe sporného pozemku. Nimi okresný súd argumentoval v prospech ďalšieho skutkového záveru o absencii akýchkoľvek náznakov spochybnenia hranice susediacich pozemkov počas plynutia vydržacej doby.

Niet žiadnej známky arbitrárnosti v hodnotiacej úvahe, podľa ktorej ak stavebné povolenie uložilo žalobcovi v 1. rade a jeho manželke situovať stavbu vo vzdialenosti pol metra od hranice susedného pozemku a následne kolaudačné rozhodnutie, ku ktorému sa nevyžadovalo zameranie zhotovenej stavby, materiálne konštatovalo splnenie tejto povinnosti, potom žalobca v 1. rade a jeho manželka boli v dobrej viere, že pás pozemku v šírke 0,5 metra od rodinného domu smerom k pozemku sťažovateľov im vlastnícky patrí. Preto aj posledná sťažnostná námietka je nedôvodná.

1.4 V časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu ústavný súd z uvedených dôvodov vyhodnotil predloženú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

2. Sťažovatelia namietali aj porušenie svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy. Ide o základné právo hmotnej povahy.

Všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne

porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08). Keďže ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy označeným rozsudkom krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietali porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, bolo už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

3. Pokiaľ ide o časť sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietali porušenie čl. 144 ods. 1 ústavy, ústavný súd uvádza, že tento článok ústavy vyjadruje princíp fungovania nezávislého súdnictva a nemožno ho samostatne aplikovať (a teda ani namietat jeho porušenie) v konaní o porušení individuálnych základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (m. m. I. ÚS 24/98, II. ÚS 810/00, II. ÚS 81/02, III. ÚS 116/2011). Z týchto dôvodov ústavný súd posúdil sťažnosť aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

4. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd nezaoberal ďalšími súčasťami sťažnostnému petitu (návrh na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu, návrh na priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. septembra 2013